

ны Мінскага р-на (1986). Аўтар серыі **Скульптур аніمالістычнага жанру** (2005—08), камплекта з **Саларовага шкла «Драпежнік»** (2010) і інш.

Літ.: Фатыхава Г.А. Лёсу наперакор // Мастацтва. №7. 2004.

Г.А.Фатыхава.

ПАРАКА (Pagasso) Антоні, архітэктар 2-й палавіны 18 ст.; прадстаўнік архітэктуры барока. Родам з Генуі. У 1762—83 працаваў на Віленшчыне і Навагрудчыне. Прымаў удзел у перабудаванні Троіцкага касцёла **Бернардзінаў** (1765—73) у г.п. Друя **Браслаўскага р-на**, пабудаваў Троіцкі касцёл **місіянераў** (1782) у г.п. Асвея **Верхнядзвінскага р-на**.

ПАРАЎНАЛЬНА-ГІСТАРЫЧНАЕ МОВАЗНАЎСТВА, генетычная лінгвістыка, параўнальнае мовазнаўства, кампаратывістыка, вобласць мовазнаўства, якая займаецца рэканструкцыяй неведчаных пісьменнасцю сінхронных станаў і дыяхранічных працэсаў у гісторыі асобных моў на падставе іх параўнання. Найважнейшай працэдурай у П.-г.м. з’яўляецца рэканструкцыя першапачатковых і **прамежкавых моўных станаў праз вызначэнне адпаведнасцей на ўсіх узроўнях мовы**. П.-г.м. карыстаецца **параўнальна-гіст. метадам** — сукупнасцю прыёмаў і працэдур **гіст.-генетычнага даследавання моўных сем’яў і груп**, а таксама асобных моў, якая дазваляе ўстанавіць гіст. **заканамернасці развіцця моў**. Гэты метадамагас прасачыць дыяхранічную **эвалюцыю генетычна блізкіх моў на падставе доказу агульнасці іх паходжання**. Гал. яго прыёмы: **вызначэнне генетычнай прыналежнасці моўных дадзеных; устанавленне сістэмы адпаведнасцей і анамалій на розных узроўнях мовы; мадэляванне першапачатковых моўных форм (архетыпаў); храналагічная і прасторавая рэалізацыя моўных з’яў і станаў; рэканструкцыя генеалагічнай класіфікацыі моў**. Важным з’яўляецца прыныцып

рэтрадыягностыкі, г.зн. **назапашвання ведаў пра папярэднія этапы ў гісторыі развіцця моў**.

Найб. **эфектыўнасць у вызначэнні заканамернасцей гіст. развіцця роднасных моўных сістэм параўнальна-гіст. метада** праяўляе на **фаналагічным і марфалагічным узроўнях**. Кірунак даследавання пры гэтым можа быць як **рэтраспектыўным** (ад гістарычна засведчанага стану да першапачатковага), так і **праспектыўным** (ад першапачатковага стану да больш позняга). Асновай для параўнання, як правіла, з’яўляецца мова з найб. стараж. пісьмовай традыцыяй. У індаеўрапейцыцы такую ролю доўга адыгрываў санскрыт, пазней (у асобных даследаваннях) — хета-лувійскія (анаталійскія) мовы.

Сучасная параўнальна-гіст. метадыка лінгв. даследаванняў шырока **выкарыстоўвае прыёмы інш. метадаў** — тыпалагічнага, квантатыўнага, верагоднаснага, метаду мадэлявання і інш. Лінгвагеагр., або арэальныя, прыёмы вывучэння моў з’яўляюцца складовай часткай параўнальна-гіст. метаду. Яны падпарадкоўваюцца задачам **узнаўлення карціны дыялектнага падзелу прамоўных супольнасцей і выяўлення арэальных сувязей паміж мовамі, якія складаюць гэтыя супольнасці**. У моўных групах або сем’ях, якія не маюць старапісьмоўных помнікаў, параўнальна-гіст. метада **абапіраецца на даныя сучасных моў і дыялектаў**.

П.-г.м. ўзнікла ў 19 ст. дзякуючы намаганням нямецкіх мовазнаўцаў, якія стварылі ўласную канцэпцыю моўнай эвалюцыі і сфармулявалі ідэі **фанетычных законаў, распрацавалі метадыку доказнай рэканструкцыі фактаў дапісьмовай гісторыі моў** (і перш за ўсё рэканструкцыі фанем). Гэтая метадыка ляжыць у аснове і сучаснага П.-г.м.; у апошнія дзесяцігоддзі яна ўзбагачаецца **новымі даследчыцкімі прыёмамі, якія адносяцца да вобласці ўнутранай і сістэмнай рэканструкцыі лексікі, фанетыкі і інш.** У Беларусі даследа-

ванні ў галіне П.-г.м. вядуць **Г.Кулеш, М.Прыгодзіч, А.Рудэнка і інш.** Вынікі даследаванняў П.-г.м. ляжаць у аснове **генеалагічнай класіфікацыі моў, складаюць навуц. базу этымалогіі і лінгв. палеанталогіі, уводзяць у распараджэнне гісторыкаў лінгв. інфармацыю пра этнагенез народаў, дапісьмовыя перыяды іх гісторыі, культуру і ўзаемныя кантакты стараж. народаў**.

Літ.: **Іванов В.В.** Общеиндоевропейская, праславянская і анатолійская **языковые системы**. М., 1965; **Иллич-Свитыч В.М.** Опыт сравнения ностратических языков: семитохамитский, картвельский, индоевропейский, уральский, дравидийский, алтайский. 2-е изд. М., 2003; **Мейе А.** Введение в сравнительное изучение индоевропейских языков. 5-е изд. М., 2009. **Д.В.Дзятко.**

ПАРАЎНАЛЬНЫЯ КАНСТРУКЦЫІ, **сінтаксічныя структуры** (звароты, сказы, прэдыкатывы) з абавязковым кампанентам, які змяшчае ў сабе параўнанне. У бел. мове найб. пашыраны параўнальны зварот — **словы і словазлучэнні, якія шляхам параўнання раскрываюць і ўдакладняюць змест усяго выказвання або пэўнага члена сказа**. Звычайна ўводзіцца ў сказ пры дапамозе параўнальных злучнікаў «як», «нібы», «быццам», «як быццам», «бы», «як бы», «чым», «што» і інш. Адрозніваюць **вобразныя параўнальныя** (маюць вобразнасць, метафарычнасць) і **параўнальна-раўналежныя** (пацвярджаюць тоеснасць, адпаведнасць) звароты: «Дол быў уславы рудым лісцем, сухой рыжай папарацю, доўгаю, пераблытанаю, **як іржавы дрот, травой, друзам збуцвелых галінак**» (У.Дамашэвіч); «На такой жа цёмнасіняй, **як і неба**, вадзе струменіла **себрабрыстая дарожка халоднага святла**» (В.Вольскі). Параўнальны зварот як частку простага сказа трэба адрозніваць ад **параўнальных сказаў** — данай часткі складаназалежнага сказа. Прэдыкатыўная функцыя П.к. ў вусным маўленні падкрэсліваецца інтанацыйна, на пісьме — графіч-